

Jaargang 42, nummer 1,
maart 2017

Historische vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel

0 100 200 300 400 500 Meter

B

C

D

E

F

Inhoud

HET PLANTSOEN - <i>Genje van der Linde</i>	3
HET LEVEN VAN EEN BIJZONDER HEERSCHAP - <i>Sybren Gerlofsma</i>	17
INTUSSEN IN DE BINNENSTAD (4) - <i>Jaap van Gelderen</i>	29
COMMENTAAR OP 'KARDOEZEN' - <i>Sybren Gerlofsma</i>	31

Illustratie omslag:

Man en jongetje voeren ganzen en cenden in het plantsoen. Ingekleurde prentbriefkaart uit de jaren 1900 tot 1910. Illustratie Stadsarchief Kampen

Ten geleide

Hedwig Selles woonde lang in de buurt van wat in Kampen altijd Het Plantsoen werd en wordt genoemd, een gebied dat zich na het slechten van de stadsmuren in de negentiende eeuw uitstrekte van Bovenhaven tot Buitenhaven. Hedwig voerde een onderzoek uit naar het ontstaan en de ontwikkeling van dat gebied en schreef er een werkstuk over voor haar studie Cultuurwetenschappen aan de Open Universiteit. Die studie heeft zij inmiddels afgerond. De omslag van het werkstuk werd gesierd met een aquarel van de hand van haar vader Mense Selles. Haar werkstuk wordt in een lichte bewerking hierna weergegeven.

Vroeger werd je niet zomaar 'heer' genoemd. Dan moest je van een zekere afkomst zijn en een vooraanstaande rol

in de maatschappij spelen. Sybren Gerlofsma liep in de oude boeken zo'n heer tegen het lijf die heel bijzonder genoemd mag worden. Het was Maarten Hilleszoon of Maarten van Kuinre die een bizar leven leidde.

In zijn vierde column 'Intussen' vraagt Jaap van Gelderen zich af wat en waar er tijdens de Hanzedagen in Kampen iets te zien is.

In het vorige nummer schreef Sybren Gerlofsma over kardoezen en over de naam kardoezen. Daar kwamen reacties op en vragen over. Op de voorlaatste pagina van dit nummer een antwoord.

'Dit plantsoen is een der schoonste van ons land'

DE WORDING VAN HET STADSPARK IN KAMPEN

Hedwig Selles

Het huis waarin ik opgroeide, stond aan de rand van het park in Kampen en ondanks dat het herenhuis zelf een diepe tuin had, struinde ik veelvuldig in het park rond. Een stadspark dat uit drie plantsoenen bestond in kenmerkende Engelse landschapsstijl.

Ik herinner me nog goed de grote zwanen en de vette ganzen die de wandelpaden van het park met hun uitwerpselen overal bevuilden. Hoe bang ik voor ze was als ik ze met hun kroost al wandelend tegenkwam. Herinneringen uit de vorige eeuw van een spelend kind. Het park vormt nu bijna 200 jaar lang een vertrouwde constante in de publieke ruimte van Kampen. In dit artikel wil ik in grote lijnen de geschiedenis van het stadspark in Kampen beschrijven. Deze vogelvlucht laat zich lezen als een dynamisch verhaal. Diverse generaties bestuurders, inwoners, plantsoenendiensten en landschapsarchitecten drukten een stempel op het plantsoen, zodat het een park met een gelaagde geschiedenis is geworden. In de huidige toestand zijn er nog steeds elementen herkenbaar die getuigen van de wordingsgeschiedenis van het stadspark.

De vestingwallen die de basis vormden voor het huidige plantsoen, boden tot in de achttiende eeuw bescherming tegen oorlogsgevaar en stormwater uit de Zuiderzee. Maar ook toen al gebruikten de

burgers de wallen om er te wandelen en te schaatsen, als plaats van ontspanning. Nadat koning Lodewijk Napoleon in 1809 de vestingwerken aan de stad had geschonken en hun militaire functie definitief was vervallen, veranderden deze ingrijpend van karakter. Aanvankelijk werden de oude bolwerken aan de landzijde van de stad aan deftige burgerfamilies zoals de Van Heerds, Rambonnets en Ramakers verhuurd, die er privé theekeopels en tuintjes op aanlegden¹. Ze konden er, wanneer het weer het toeliet, hun vrije dagen op een aangename manier met familie en vrienden doorbrengen. Over de tussenliggende wallen kon van de Hagenpoort tot de Venepoort een wandeling om de stad worden gemaakt. De Zwitserse oud-kapitein Salomon Brennwald schreef in 1824: 'aan de linkerhand het gezicht naar de huizen en straten der stad, en op den benedenwal liggende vrucht- en moestuinen, en aan de regterhand over de stadsmuren heen ziende ziet men naar de zijde van Elburg voortreffelijke landgezigten' Om er verder aan toe